

QILA DAVTRASIDA

№ 23 (369)
2019 - yil
5 - iyun
chorshanba

www.od-press.uz

Ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy gazeta

Gazeta 2012-yil may oyidan chiqa boshlagan.

**УРУШ
ЎЧОФИ**дан
қайтган
болалар

2-бет

575 нафар
фуқаро
АФВ
ЭТИЛДИ

2-бет

ҚОРА АММАга
мактуб

4-бет

Болани кўзи
ТАРБИЯЛАЙДИ

5-бет

**МАКТАБ
ФОРМАСИ**
қачондан
мажбурий
жорий
этилади?

6-бет

ҚОРНИ ОЧ ОДАМ

**«Будка»лардаги
аянчли санитария...**

3-бет

Улар — ўзбеклар, бизнинг ватандошларимиз!

2019 йил 30 май куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев топшириғига биноан 156 нафар Ўзбекистон фуқароси, асосан, аёллар ва болалар махсус авиарейсда Тошкент шаҳрига олиб келинди. Улар алдов йўллари билан Яқин Шарқдаги қуроли моjarолар худудига бориб қолган эдилар.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги баёнотида кўра, ушбу гуманитар амалиёт инсон ҳуқуқларини химоя қилиш соҳасидаги асосий халқаро ҳужжатларга тўлиқ риоя этган ҳолда, шунингдек, халқаро гуманитар ҳуқуқнинг меъёр ва тамойилларидан келиб чиқиб амалга оширилди.

Хорижий жангари-террористлар билан алоқадор ҳамда терроризм қурбонлари бўлиши мумкин бўлган аёллар ва болаларга ёрдам кўрсатиш муҳимлиги БМТ Хавфсизлик Кенгашининг 2396-резолюцияси билан тасдиқланган.

Оғир ҳаётий даврни бошидан ўтказиб, Ватанга қайтган ҳамюртларимизга Ўзбекистон ҳукумати реабилитация ва жамиятга қайта мослашишлари учун ҳар томонлама ёрдам кўрсатади. Уларнинг тиббий ёрдам ва психосоциал кўмакдан фойдаланишлари, таълим ва бошқа ижтимоий дастурларда иштирок этишлари таъминланади. Кутқарилган ватандошларимизнинг тинч ҳаётга қайтишлари учун, хусусан, уларни тегишли бошпана ва иш ўрни билан таъмин-

лаш борасида зарур шароитлар яратилади.

Барча мусулмонлар учун муқаддас бўлган Рамазон ойида фуқароларимизни кутқариш бўйича муваффақиятли амалга оширилган гуманитар миссия Ўзбекистон Ташқи ишлар вазирлиги, махсус хизматлари ва бошқа идораларининг мувофиқлаштирилган ҳаракатлари самарасидир.

Кун кеча Президентимиз Шавкат Мирзиёев Тошкент вилояти фаоллари билан йиғилишида мазкур «Меҳр» операцияси ҳақида тўхталиб ўтар экан, Яқин Шарқдан ватандошларимизни олиб келиш осон бўлмаганини алоҳида қайд этди.

«Мана, 156 нафар юртдошимизни Яқин Шарқда уруш бўлаётган жойдан олиб келдик. Хўш, улар нима учун кетган? Аҳволимиз хароб бўлгани учун, шароит бўлмагани учун кетган. Лекин у ерда нима бўлди? Хотин-қизларимизни

сотишти, бешта бола бешта отадан, 14 ёшли қиз туққан. Шу ҳолат бизга ярашадими?

Уларни Ватанга олиб келиш жуда қийин бўлди. Қанча давлатлар билан гаплашдик. Самолётни у ёққа кўндириш, террористларнинг қўлидан олиб чиқиш осон эмас. Лекин қайтардик — нима бўлгандаям улар бизнинг ватандошимиз. Энди нима қилиш керак? Нурунийлар, жамоатчилик қаёққа қараяпти?

Ким буни тушунтиради? Бундай нарсалар ҳаммамизни ўйлангирини, қийнаши керак», — деди Президент (president.uz).

«Меҳр» дастури доирасида Яқин Шарқ худудидан Ўзбекистонга қайтарилган ўғил-қизлар орасида 40 нафардан зиёди мактаб ёшидаги ўқувчилардир.

Халқ таълими вазирлиги томонидан улар учун Тошкент вилоятида махсус мобил мактаб ташкил этилди. Ўқувчилар ёшидан келиб чиқиб, бошланғич ва юқори синфларда таълим олмақда.

Ўқувчиларни реабилитация қилиш ва ижтимоий мослаштириш мақсадида 10 нафар педагог ҳамда 20 нафар психологдан иборат маҳоратли ва билимли мутахассислар жамоаси шакллантирилди. Мутахассислар ишлайдиган контингент махсус тайёрларик талаб этишини инобатга олиб, улар 36 соатлик «Танглик вазиятда қолган болалар билан ишлаш» мавзусида махсус курсда ўқитилди, дея хабар берди Халқ таълими вазирлиги ахборот хизмати.

Инсонпарварликнинг юксак намунаси

Мамлакатимизда бугунги кунда олиб борилаётган кенг кўламли ислохотлар, улкан бунёдкорлик, маънавий соҳадаги туб ўзгаришлар замирида азалдан халқимизга хос бўлган бағрикенглик ва кечиримлилик фазилатлари мужассам.

Шаҳар ва қишлоқларимизнинг қиёфасини янада обод қилиш, янги ишлаб чиқариш ва ижтимоий объектларни барпо этиш бўйича салмоқли ишлар амалга оширилмоқда. Булардан кўзланган ягона мақсад — халқимиз фаровонлигини юксалтириш, аҳолига муносиб турмуш шароитини яратишдан иборат.

Мана шундай янгилаш жараёнида фаол иштирок этаётган фуқароларимиз билан бир қаторда, ҳаёт йўлларида адашиб, хозирги вақтда хатоларидан тўғри хулоса чиқарган юртдошларимизга мамлакатимиз равнақиға хисса қўшиш учун яна бир бор имконият бериш — жамиятимизнинг инсонпарварлик ва адолат тамойилларига уйғун ва ҳамохангидир.

Мазлумки, жиноят содир этган шахс нафақат ўзининг, балки фарзандлари, ота-онаси, каму қариндошларининг ҳам келажағи ва тақдирига тасвир ўтказмасдан қолмайди. Озодликдан маҳрум бўлган киши азиз фарзандларини ўз меҳридан айириб, ота-оналарини ҳам айрилиқ доғига мубтало қилади.

Шу сабабли, хато қилган ва бугунги кунда қилмишига чин дилдан пушаймон бўлган шахсларни кечириниш — юксак инсонпарварлик намунаси бўлиб, у яқин инсонини изтироб ва

интизорлик билан кутаётган бутун бир оилани янгидан ҳаётга қайтариш билан баробардир.

Ана шу ҳолатларни инобатга олиб, бутун Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев муборак Рамазон ҳайитини нишонлаш арафасида давлатимиз гуманистик сиёсатининг ҳамда халқимизга хос эзгулик ва меҳр-оқибат, кечиримли бўлиш каби олижаноб фазилатларнинг амалий тасдиғи сифатида «Жазо муддатини ўтаётган, қилмишига чин кўнгилдан пушаймон бўлган ва тузалиш йўлига қатъий ўтган бир гуруҳ шахсларни афв этиш тўғрисида»ги Фармонни имзолади.

Мазкур инсонпарварлик акти — давлатимизнинг ҳар қандай ҳолатда ҳам фуқаролар учун ғамхўрлигининг ёрқин мисолидир.

Зеро, жиноятга қўл урган, боши деворга теккандан сўнг адашганлигини

тушуниб етган одамларни афв этиш — муқаддас динимизнинг ҳам асосий арконларидан бири саналади.

Фармонга мувофиқ, содир этган жинояти учун озодликдан маҳрум қилиш жойларида жазо ўтаётган, қилмишига чин кўнгилдан пушаймон бўлган ва тузалиш йўлига қатъий ўтган 575 нафар фуқаро афв этилди.

Уларнинг 361 нафари жазодан тўлиқ озод қилиниб, ота-онаси, фарзандлари ва яқинлари бағрига қайтарилди, шунингдек, 214 нафар шахснинг озодликдан маҳрум этиш жазо муддатлари қисқартирилди.

Афв этилганларнинг 7 нафарини 60 ёшдан ошган шахслар, 6 нафарини аёллар, 1 нафарини чет эл фуқароси ташкил этади.

Давлатимиз раҳбари Фармонда қайд этганидек, жиноят содир этган шахсларни фақат жазолаш эмас, балки «Жаҳолатга қарши маърифат» ғояси асосида қайта тарбиялаш, уларнинг ўз ҳалол меҳнати билан жамиятда муносиб ўрин эгаллаши учун барчамиз бирдек масъулмиз.

Шунга қўра, Фармон ижросини таъминлаш мақсадида афв этилган шахсларнинг ижтимоий мослашуви, уларни меҳнатга жалб этиш ва соғлом турмуш тарзини йўлга қўйишига кўмаклашиш юзасидан масъул вазирликлар, идоралар ва ҳокимликларга тегишли топшириқлар берилди. (ЎЗА)

ИЛМ-ФАН

Ёшлар академияси

Инновацион ривожланиш вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамда Ўзбекистон ёшлар иттифоқи томонидан Инновацион ривожланиш вазирлиги ҳузуринда Ёшлар академияси ташкил этилиши мумкин. Ўзбекистон Президентининг норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳалари муҳокамаи порталига жойлаштирилган «Ёшларни илм-фан соҳасига жалб этиш ва уларнинг ташаббусларини қўллаб-қувватлаш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори лойиҳасида бу ҳақда белгиланган.

Ёшлар академиясини ташкил этишдан мақсад ёш иқтидор соҳибларини инновацион тадбиркорлик соҳасига тизимли жалб қилиш бўйича олиб борилаётган ишлар самарадорлигини ошириш экани айтилмоқда. Иқтидорли ёшларнинг ташаббусларини қўллаб-қувватлаш борасида амалга оширилаётган ишларни янада жонлантириш, мамлакат илм-фанининг халқаро миқёсдаги рақобатбардошлигини таъминлаш, мавжуд илмий мактаблар салоҳиятини янада мустаҳкамлаш ҳамда уларнинг инновацион салоҳиятини ривожлантириш учун ягона платформа яратиш кўзда тутилган.

Қорни оч одам

«Тадбиркор» фақат чўнтагини ўйласа, мутасадди кўрмаганга олса, одамлар соғлиғига ва ҳаётига ким кафолат беради?

Юртимизда сўнги бир неча йилда тадбиркорларга кенг имкониятлар яратилди. Асосийси эркинлик берилди. Жумладан, уларнинг молиявий-ҳўжалик фаолиятини текширишга икки йил муддатга мораторий жорий этилди.

Бундан кўзланган мақсад — одамларни кичик бизнесга жалб этиш, тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш ва пировардида одамларни рози қилишдир. Ҳарқалай, халқимизнинг фаровон яшагани, юртимизда тадбиркорлар кўпайгани ҳаммамизга бирдек фойда келтиради.

Лекин танганинг иккинчи томони ҳам бўлганидек, мўмай даромад топиш мақсадида ҳалол ва ҳаромнинг фарқи бормаидиган «тадбиркор»лар ён-атрофимизда кўпайиб бораётгани ҳеч кимга сир эмас. Шундай пайтларда бундай эркинлик ва мораторий умумовқатлашиш ошхоналари учун эмас экан, деган фикрга бориб қолади киши. Нега дейсизми?

Электр бўлса, басми?

Иштгаҳа чўнтакка қараб очилади. Ҳам-ма ҳам сифатли ва қиммат рестороанларда тушиқ қила олмайди. Оддий одамлар учун арзонгинага қоринни тўйгазишнинг ўзи муҳим.

Кейинги пайтларда тадбиркорлик ниқоби остида одамлар гажум жойларда, автобекатларда, хиёбонларда тезпишар турли егуликлар тайёрлаб сотиш авжга чиқди. Бундай йўл-йўлақай овқатланиш «будка»ларида асосан гумма, пирожка, хот-дог, кабоб каби тезпишар таомлар тайёрлаб сотилади. Бундай жойлардан хўранданинг қадами узилмайди. Сабаби аниқ: нисбатан арзон... Сифат эса қорни очни ҳам, ҳамёни юпқа одамни ҳам кизиқтирмайди.

Бундай шохобчалардаги санитария-гигиена талаблари тўғрисида умуман гапирмасам ҳам бўлади. Эътибор беринг, фақат электр тоқини тортиб келиш билан овқатланиш ёки таом сотиш шохобчасини очиш мумкинми? Мумкин экан... Бунга одамлар гажум бўлган хар қадамда дуч келяпмиз. Даъвоси битта вагонча экан, вассалом. Иссиқ сув, совуқ сув, канализация деган терминлар ўтган асрда қолган...

Бундай шохобчаларда сотиладиган тезпишар пирожка, чебурек, сомсалар умуман гигиена талабларига жавоб бермайди. Айниқса, пишириш учун ишлатиладиган ёғнинг сифатини кўриб, ёқа ушлайсиз. Қайта-қайта фойдаланаверилганидан сариқ рангли ёғ қоп-қора тусга кирган. Махсулотлар шундай очик ҳолда атрофдаги кўринмас чанг-тўзон билан қорниб туради. Баъзан бир кун олдинги махсулотни ҳам иситиб бераверишади.

Бундай «тадбиркорлар» учун юқумли касалликлар, ошқозон ва ичкада ўткир яллиғланишлар... барчаси бекор гап. Уларга пул келиб чўнтақлари қаппайиб турса бўлди. Бировнинг саломатлиғи билан бошларини қотириб ўтиришнинг нима кераги бор.

Салла деса қалла...

Мутасаддилар бу салбий ҳолатларни кўрмайди, уларни бу кизиқтирмайди, деб ўйлайсизми? Хато қиласиз! Улар барчасини кўриб, билиб турибди. Аммо, негандир жим. Чунки бугун тадбиркорларга тегиб бўлмайди. Текшириш бўйича

мораторий эълон қилинган-ку, ахир.

Соғлиқни сақлаш вазирлиғи ҳузуридаги Давлат санитария-эпидемиология назорати маркази, унинг ҳар бир вилоят, туман, хатто бозорларда бўлимлари мавжуд. Аммо менга тегмасанг, мен ҳам сента тегмайман нақлада иш юритади.

Нима эмиш, умумовқатланиш шохобчасини очиш учун Давлат санитария-эпидемиология назорати маркази томонидан бериладиган сертификат талаб қилинмасми?

Агар ташкилот низомида олдиға кўйилган вазифа ва мақсадлар билан танишиб чиқсангиз, бу зарур эканлиғига ишончингиз қомил. Демак, марказ бу салбий ҳолатларга томошабин бўлмасдан, сертификат зарурияти масаласини кун тартибига қўйиш керак эмасми? Қўйингчи, «будка»лар фаолияти учун ҳам санитария талабларини қўйиш вақти етмади-ми? Масалликларнинг музлат-ғижда сақланиши, егуликларнинг сотув жараёнида усти ёпиқ идишда туриши, идишларни тозалаш талаблари, ошпаз ва сотувчи соғлиғига бўлган талаблар қўйилиши керак эмасми? Ахир, масала фақат тадбиркорлик субъекти фаолияти тўғрисида эмас, одамларнинг қимматли соғлиғи тўғрисида кетяпти-ку.

Бугун тайинли иши бўлмасдан, рўзғорига тўрт сўм пул олиб қираман, деб кўчада таксичилик қилган ҳайдовчиларни бир гуруҳ ташкилот бўлиб қувиб юрмасдан, бир кунда юзлаб одамлар таом ейдиган «будка»ларга ҳам бир бошимизни суқиб қўйсак бўлмайди-ми?

Давлат санитария-эпидемиология назорати маркази мутасаддиларнинг топиб олган яна бир гапи бор: мавжуд қонун-қоидаларга кўра, санитария-эпидемиология назорати ходимларининг ошхона ва кичик овқатланиш шохобчаларида текширув ўтказиш ҳуқуқи йўқ эмиш. Узоққа бормаёлик, яқин йилларгача ошхоналар «СЭС» ходимларининг текшир-текширларидан беқиб қолишган эди. Бу ҳеч кимга сир эмас. Исталган ошхона ёки кафега бориб сўрасангиз бу ҳақда дардини дoston қилишади. Яхшиямки, тадбиркорлик фаолиятига ортиқча аралашувларга ҳек қўйилгандан сўнг, ташкилот ўзида бундай вақолат йўқлигини тушуниб қолибди. Аммо бу салла деса, қаллани олиш керак дегани эмас. Майли санитария-эпидемиология назорати қонуний ишлаётган овқатлашиш

шохобчалари ва «будка»ларни текширма-син, аммо, қўйиладиган талаблар бўйича йўриқнома бериши, тушунтириши ёки огохлантириши мумкинми?

Кўз олдимизда тайёрланса, ҳалолми?

Яна бир масала. Бугун сал қиммат бўлсада, бола-чақамиз билан «миллий таомлар» деб аталувчи ошхоналарга боришни одат қилганмиз. Бундай ошхоналар гўёки хўрандаларнинг эътиборини жалб қилиш учунми, таомлар нуфузлиси — норини шундоққина хўрандалар кўз ўнгига, овқатланиш залида тайёрланади. Ахир, тумонат одам овқатланаётган залда кўринмас тумонат чанлар ҳам бор. Яна хўрандаларнинг ичида биронтасининг грипп билан шомолламаганига ёки ўпка касаллиғи (*сил ва бошқалар*) билан оғри-маганига ким кафолат беради? Хамирли ёки қўл меҳнати кўп бўлган бундай таомлар тайёрланиши учун махсус хона ва талаблар бўлиши керак эмасми?

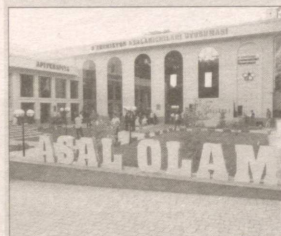
Бундан ташқари, эътибор берган бўлсангиз, бир қатор аёллар тизилиб олиб гап сотиб норин хамирини, қазисини майдалашади. Санитария талаби бўлган оддийгина қўлқоп ҳам киймаган аёллар баъзан телефонига жавоб беришади. Энди гигиенани кўраверинг.

Маълумки, ўтган йили ёзда юртимизда оммавий заҳарланиш ҳолати кўп учради. Сабоб оғир бўлди. Мана яна жазирама қунлар олдимизда. Тегилиш мутасаддилар ҳулоса чиқариб, олдиндан тушунтириш ишлари, профилактика тадбирларини олиб боришидан умидвормиз. Биз ҳам овқатланиш шохобчалари, «будка»ларни оммавий равишда текшириш, жазолаш ёки ёпиб ташлаш фикридан йироқмиз. Бу билан яна бир муаммони пайдо қилиш мумкин. Чунки мана шундай хизмат кўрсатиш орқали қимлардир рўзғор тебрятяпти. Фақат уларга қонуний ҳамда санитария-гигиена талабларига қатъий амал қилган ҳолда ишлашлари учун ёрдан кўрсатиш, сифат назоратини йўлга қўйиш керак.

Мухаммадсодиқ ТўРАЕВ,
журналист

Асал олами

Пойтахтда Ўзбекистон асаларичилари уюшмасининг замонавий биноси фойдаланишга топширилди.

Бунёдкорлик ишлари акциядорлик тижорат «Алоқабанк» томонидан молиялаштирилган мазкур ишоотда ҳудудий уюшмалар фаолиятини мувофиқлаштирувчи уюшма маъмурияти, юртимизнинг барча ҳудудларидан келтирилган турфа ассортиментдаги асал ва асаларичилик махсулотларига эга «Асал олами» савдо маркази, ихтисослаштирилган ветеринар аптека, тармоқ учун ускуна ва замонавий технологик линияларни лизинг асосида етказиб берувчи «Aloqalizing» масъулияти чекланган жамияти, асалари махсулотлари ҳамда асалариларни қақтириш билан даволашга мўлжалланган «Апипитерия» медицина маркази, асал сифатини аниқловчи лаборатория маркази жойлашган.

Ўтган йили Ўзбекистон асаларичилари уюшмаси Халқаро асаларичилик уюшмалари федерацияси — «Апимондия»га аъзо бўлди. Бу республикамизда асаларичиликни саноатлаштириш, кишлок ҳўжалиғи экнлари ҳосилдорлигини сезиларли ошишига сабаб бўлувчи «чанглатиш» агротехникасини жорий этиш каби ишларни амалга оширишда айни муддаодир.

Бундан ташқари, 2018 йилдан бошлаб биринчи марта Фарғона давлат университетини ва Самарқанд ветеринария институтини зоотехник-асаларичи ихтисослиғи бўйича мутахассислар тайёрлашга киришилди.

Республикамизда асалариларни кўчириш ва жойлаштириш тартиби ишлаб чиқилди. Асални қалбақлаштирилганлик учун жазо чоралари қўллаш бўйича Маъмурий-процессуал кодексига тегишли ўзгартаришлар киритилди.

Асалари зотларини яхшилаш мақсадида Украинадан «Карпат», Германиядан «Карника» зотли 2500 дан ортқ ойна арилар келтирилди. Пировардида асалари пакетларини экспорт қилиш 1,5 баробарга кўпайди.

Жорий йилда Ўзбекистон тарихида биринчи марта кишлок ҳўжалиғи экнларини асалари билан чанглатиш агротехникаси қўлланилди.

Ҳозирги кунда юртимизда 14 мингдан ортқ асаларичилик субъектларида 870 мингдан ортқ асалари оилалари боқияпти.

Баъзи ота-оналардан «Фарзандим айтганимни қилмапти, шунча берган тарбиямдан ҳеч наф кўрмаймман...», каби шикоятларни бот-бот эшитамиз. Яна бошқалар эса боласига бир гапни кўп марта уқтирса ҳам қулоғига олмаётганидан, ҳатто талаб қилганининг аксини бажараётганидан ёзгириб қолишади. Бу ҳолат фарзанд вояга етгани, катта бўлгани сари ота-онани кўпроқ ташвишга сола бошлайди.

Биласизми, нега шундай? Муаммо аслида нимада?

Ота-она фарзанд тарбиясида боланинг қабул қилишдаги темпераментини аниқлаши ҳамда таълим-тарбияни боланинг қабул қилиш имконига қараб белгилаши зарурлигини кўпчилик ота-оналар эътибордан соқит қилишади. Аслида бу фарзандга маънавий таъсир ўтказишнинг энг муҳим усули. Агар ота-она фарзанднинг маънавий қабул қилиш имконияти қай даражадалигини аниқ билмас экан, тарбия борасидаги барча уринишлар самарасиз кетиши шубҳасиз.

Ҳаётини тажрибада ўз фарзандининг қабул қилишдаги мойиллигидан бутунлай беҳабар ота-оналарга кўп дуч келамиз. Улар баъзан жамоат жойларида, бегоналар орасида ёки тенкурлари даврасида ҳам боласини каттиқ уришиб, танбех бериб, уни тарбия қилишмоқчи бўлишади. Аммо ҳудди шу ҳолат болага тесқари таъсир кўрсатади. У бошқалар олдида изза қилгани учун ота-онасига нисбатан салбий муносабатни ҳис қила бошлайди. Ота-онасининг ҳолатини ўзини тушунаётганига, ундаги турли ҳолатлар билан ҳисоблашмаётганига йўяди. Бу эса фарзандни ота-онадан узоклаштирадиган биринчи қадамдир. Энди бола ота-она билан сирлашиб-дардлашмайдиган, унга дилини очмайдиган, ўзини улардан узок тутадиган, бегона бир кимсага айлана бошлайди.

Фарзанднинг ноҳўя хатти-ҳаракатига гувоҳ бўлган ота-она аксарият ҳолларда унга танбех ва дакки беради. Баъзилар эса бу ҳолатнинг сабабини суриштириб ҳам ўтирмайдан тўғридан-тўғри фарзандни айблаб унга каттиқ муомала қила бошлайди. Лекин бу фарзанд учун ҳам, ота-она учун ҳам тўғри йўл бўлмаслиги мумкин. Сабаби кўпчилик болалар қилаётган иши нотўғри эканини яхши билади, аммо қайсидир омил туфайли ўша ишдан тийилишга ўзида куч ва ирода топа олмайди. Ота-онасидан ва бошқалардан яшириб бўлса ҳам ноҳўя ишини қилишда давом этаверади. Бундай пайтда болага биринчи навбатда ота-онанинг ёрдами зарур. Аввало, катталар бу ҳолатни тўғри тушуниши, бола ҳаётида унинг қандай пайдо бўлганини билиши, сабабларини ўрганиши зарур. Бола ҳатто ўзи ҳам қутила олмай турган камчилиги учун уни айблаш тўғри бўлмайди. Болани айбламасдан, уни тўғри тушунган ҳолда, ота-она ва бола биргаликда ҳаракат қилсагина бирон натижага эришиши мумкин.

Масалан, беш яшар бола уйдаги киммат гулдонни беҳос синдириб қўйди. Бу ишдан ўзи ҳам ваҳимада. Ота-онаси энди унга қандай чора кўришини ўйлаб, баттар кўркув ва зўриқишга тушади. Ҳатто айбини бекитиш учун ёлгон баҳоналар топишга ҳам йўл

Болани кўзи тарбиялайди

Кўпчилик болалар қилаётган иши нотўғри эканини яхши билади, аммо қайсидир омил туфайли ўша ишдан тийилишга ўзида куч ва ирода топа олмайди.

қидиради. Гулдон эса синган. Уни энди орқага қайтариб, қайта тиклаб бўлмайди. Шундай пайтда фарзандига нисбатан ота-она қайси йўлдан бориши керак? Болани калтаклаш, бакирик, жазолаш ота-она ва бола руҳияти ҳамда саломатлигига катта салбий таъсир кўрсатгани ҳолда ҳеч нарсани ижобий ҳал қилиб бера олмайди. Агар ота-она моҳир тарбиячи бўлса, бундай вазиятда боланинг муҳаббатини қозонади. Мисол

учун фарзандни меҳр билан бағрига босиб: «Ўзингга ҳеч нарса қилмадим? Хайрият. Бундан кейин эҳтиёт бўл, болам. Мен сени яхши кўраман! Агар сенга бирон нарса бўлиб қолса, мен нима қиламан, болам!» каби сўзларни айтса, боланинг ота-онага ва ҳаётга муносабати ижобий томонга ўзгариб боради. Кейинчалик мавриди билан синган гулдон оила даромадига қанчалик зарар етказиши, шу туфайли нималардан маҳрум бўлиш мумкинлиги ҳақида ётиғи билан тушунтириш керак. Бундай муносабат ҳар бир болага хуш ёқади, дея олмаймиз. Бу ўринда боланинг ташқи таъсирни қабул қилишдаги температураментини аниқлаш муҳим аҳамият касб этади. Унинг тарбияни қабул қилишига қараб, ота-она ўзини бўлиб ўтган ҳодисадан каттиқ хафа бўлгани, сиқилгани, бу

хол унинг саломатлигига таъсир қилганини болага гапирмасдан билдириб қўйиши мумкин. Бу эса гапиришдан кўра кўпроқ таъсир кўрсатади. Чунки болага ҳадеб гапириб танбех беравериш унда гапириш орқали бериладиган тарбияга нисбатан иммунитет ҳосил бўлишига олиб келади.

Энг муҳими, бола гапириш орқали берилган тарбиядан ўзига жуда кам нарса олади. Афсуски, ота-оналар баъзан бунини тушунишни истамайди. «Шундай қилма, деб сенга неча марта айтганман! Қулоғингга гап қирадимми ўзи ё йўқми!?» каби таҳдидли усул фойдалан кўра кўпроқ зиён келтириши аниқ. Барча психолог ва педагогларнинг яқдил фикри шуки, «болани эшитганлари эмас, кўрганлари тарбия қилади».

Дилрабо БОБОЖОНОВА,
педагог

Давлат статистика қўмитаси оила қурганларнинг қанча фоизи бузилаётгани ҳақидаги маълумотни ҳар йили эълон қилиб боради. Мутахассислар оила бузилишига олиб келаётган омилларни ўрганишмоқда. Гоҳида оила бузилишига ота-оналар, айниқса, қайноналар сабаб бўлаётгани ҳеч кимга сир эмас.

Иллюстрация: Суғур

Хўш, ота-она фарзандига хотинини талок қиласан, деб шарт қўйиши, агар талок қилмасанг «оқ қиламан», «берган сўтимга розимасман», «сендек болам йўқ» каби сўзларни айтиши ўринлими? Агар фарзанд хотинини талок қилмаса, онасига «оқ» бўладими?

Масалага диний нуқтаи назардан ёндашиб, бу ҳақда ислом уламоларининг фикрларига тўхталиб ўтамиз. Аввало, саодат асрида бўлиб ўтган машҳур воқеани эсга оламиз.

Абдуллоҳ ибн Умар розияллоху анху ўзлари ҳақида ривоят қилиб айтиб бердилар: «Менинг

бир аёлим бор эди, мен уни яхши кўрадим. Отам эса ёмон кўрадилар. Отам хотинимни талок қилишга буюрдилар. Мен бош тордим. Бу ҳақда Набий соллаллоху алайҳи васалламга айтганимда, ул Зот: «Эй, Умарнинг ўғли Абдуллоҳ, хотинингни талок қил», — дедилар.

Муҳаддис уламолар мазкур ҳадиси шарифни чуқур таҳлил қилиб, сабаблари ва бошқа омилларни ўрганиб қуйидаги хулосага келганлар.

Биринчидан: Ҳазрати Умар розияллоху анху ўғли Абдуллоҳнинг хотинида оилани маънавий камол топишига салбий таъсир

кўрсатадиган иллатни кўра билган, шу боис, ўғлига хотинини талок қилишга буюрган. Зеро, ҳазрати Умар розияллоху анху буюқ саҳоба бўлибгина қолмай жаннат башорат қилинган улуд зот эканини таъкидлаш ўринлидир.

Иккинчидан: мазкур ҳолатга Пайғамбаримиз алайҳиссаломнинг ўзлари ечим қилиб бердилар. Пайғамбар ҳеч қачон ўз нафсини ўйлаб ёки бирор бир кишига мулозимат кўрсатиб гапирмайди, фақат Аллоҳ билдирган нарсани гапирди. Демак, бу ҳолатда биз билмайдиган бир хикмат бор. Ана шу хикмат са-

Бу йўл — ота-онага яхшилик қилиш эмас

Фото: Muslimaat.Luz

ҳаббоши Имом Моликнинг (Аллоҳ раҳматига олсин) олдида бир киши келди ва ота-онаси хотинини талок қилишга буюраётганини айтди.

— Ота-онанг бундай буйруқ беришга ҳақи йўқ, — дедилар имом Молик.

— Ахир, Ҳазрати Умар ўғли Абдуллоҳни хотинини талок қилишга буюрганлар, — деб эътироз билдирди ҳалиги киши.

— Отанг ҳам Умар бўлса, ана ўшанда шундай буйруқ беришга ҳақи бўлади, — деб жавоб бердилар имом.

Барча уламолар эр хотинини талок қилиши ота-онасига яхшилик қилиш эмас, деган хулосага келишган. Агар ота-она фарзандига «оқ қиламан» ёки шу маънодаги гапларни айтган бўлса, «оқ» бўлмайди. Фарзанднинг ота-онасининг буйруғига итоатсизлиги, беодоблик ҳисобланмайди. Агар оилада ўғил ва келиннинг муносабатлари рисоладагидек бўлсаю, келиннинг баъзи феъл-атвори қайнона ёки қайнолага ёқмай қолса, бир оилани ажратиб юбориш керак, дегани эмас, балки шароит яратиб берсалар мақсадга мувофиқ бўлади.

Маъмуржон ЭРКАЕВ,
исломшунос

бабли ҳазрати Умар ўғлига хотинини талок қилишга буюрганлар. Ислам тарихида Пайғамбаримиз алайҳиссалом юқоридаги ҳолатдан бошқа бирор марта оилани ажратиш тўғрисида буйруқ бермаганлар. Улардан кейинги даврларда ҳам оилани бузишга на бир саҳоба ва на бир улуд зотлар буйруқ берган.

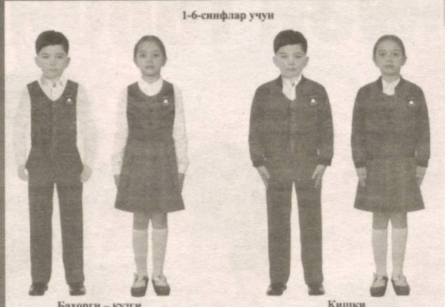
Аслида, талок лафзини айтиш билан Аллоҳнинг Арши ларзага қелиши ҳадисларда баён қилинган. Демак, талок Аллоҳга хуш келадиган сўзлардан эмас, балки Унинг ғазабини келтирадиган сўзлардан биридир. Кўнларнинг бирида буюқ маз-

Ягона мактаб формаси

қачондан мажбурий жорий этилади?

Маълумки, Вазирлар Мақамасининг 2018 йил 15 августдаги «Давлат умумий ўрта таълим муассасалари ўқувчиларини замонавий ягона мактаб формаси билан таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори билан ягона мактаб формасини жорий этиш тартиби тўғрисидаги Низом тасдиқланган эди.

Унга кўра, умумий ўрта таълим муассасалари ўқувчиларининг замонавий ягона мактаб формаси жорий этилиб, бу тартиб 2018/2019 ўқув йилида ихтиёрий, 2019/2020 ўқув йилидан эса мажбурий бўлиши белгиланган.

Бахорги – кўзги

Кишик

Ягона формага ҳали эрта...ми?

Яқинда Ўзбекистон Президенти Администрацияси ҳузуридagi Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги директори ўринбосари Саида Мирзиёева Президентимизнинг Бешта ташаббусини ҳаётга самарали таъбиқ этиш борасида амалга ошириладиган ишларга тўхталар экан, мактаб формаси борасида ҳам ўз фикрини билдириб ўтди.

«Бу йилдан бошлаб мажбурий ягона мактаб формаси жорий этилиши режалаштирилган. Лекин мавжуд камчиликларни тузатмай туриб, мажбурий форма талаб қилинишига ҳали эрта деб ўйлаймиз. Қисқасини айтганда — олдин шароит, кейин талаб...» деб ёзди Саида Мирзиёева ўзининг ижтимоий тармоқдаги саҳифасида. Қайд этиш жоиз, бу фикр кўпчилик томонидан қўллаб-қувватланмоқда. Таълимда ягона формадан ҳам кўра ечимини қутаётган муаммолар бисёр экани айтилмоқда.

Р/С.

Бундан кўриниб турибдики, ягона мактаб формаси жорий этилиши борасида яна янгиликлар бўлиши мумкин. Газетамизнинг кейинги сонларида мутасаддиларнинг бу борадаги жавобини берамиз. «Оила даврасида»ни кузатиб боринг.

Жорий ўқув йили тугалланиши билан мактаб формаси масаласи яна кун тартибга чиқди. Жумладан, Адлия вазирлиги «Нуқуқу ахборот» телеграмм каналда мактаб формасига қўйиладиган талабларни маълум қилди.

Жумладан, вазирликка кўра, ўқувчилар томонидан мактаб формасини кийишда қуйидаги талабларга риоя этилиши лозим:

- кийимларнинг ўта тор ёки ўта кенг бичимда бўлмалиги;
- қизлар учун юбканинг узунлиги тиззадан 5-15 сантиметр пастда бўлиши;
- ўғил болалар учун шимнинг узунлиги оёқ тўпигидан пастда бўлиши;
- оёқ кийимлар поинасининг 3 сантиметрдан баланд бўлмалиги.

Мактаб формасининг матоси ўқувчиларнинг ёшига, санитария қоидалари, нормалари ва гигиена нормативларига тўлиқ жавоб бериши шарт.

Халқ таълими вазирлиги маъбуот хизмати маълумотига кўра, тасдиқланган мактаб формаси 3 йил давомида синозда бўлади ва бу вақт давомида берилган таклиф, мулоҳазалар ёрдамида янада такомиллаштирилиб борилади. Ягона мактаб формаси яратилишида миллий менталитет, иқлим шароитлари ҳисобга олинган. Шунингдек, формани сотиб олишда ота-оналар учун қулайлик яратиш мақсадида қисқа муддатли (олти ойдан кам бўлмайдиган) истеъмол кредитлари ҳам ажратилиши белгиланган.

ИНФОГРАФИКА

«Жисмоний ва юридик шахсларнинг автотранспорт воситаларига ўрнатилган видеорегистраторлар орқали қайд этилган ҳуқуқбузарлик ҳолатлари тўғрисидаги видеоёзувларни қабул қилиш, кўриб чиқиш ҳамда уларни тақдим этган шахсларни рағбатлантириш тартиби тўғрисида Низом»га кўра, 2019 йил 1 июлдан бошлаб:

Ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берганларга мукофот

■ Транспорт воситасидаги видеорегистраторлар қайд этган ҳуқуқбузарлик ҳолати акс этган видеоёзувлар махсус автоматлаштирилган техника (фото ва видеорадар) қайд этган видеоёзувларга тенглаштирилади ҳамда Мазмурий жавобгарлик тўғрисидаги Кодексда белгиланган тартибда кўриб чиқилади.

■ Ташкилий-ҳуқуқий шаклдан қатъи назар жамоат транспорти ва йўловчи ташиш фаолияти билан шуғулланувчи юридик шахслар учун автотранспорт воситаларига видеорегистраторлар ўрнатиш бўйича мажбурий тартиб жорий этилади;

■ Ҳуқуқбузарлик ҳолатлари тўғрисидаги видеоёзувларни юборган шахслар энг кам ойлик иш ҳақининг беш фоизи миқдоридagi пул мукофоти билан рағбатлантирилади.

■ Ҳуқуқбузарлик ҳолати акс эттирилган видеоёзувларга ўзгартиришлар киритиш тақиқланади. Ўзгартириш киритилган видеоёзувлар кўриб чиқилмайди (ҳажмини қисқартириш мақсадида видеоёзувнинг бевосита ҳуқуқбузарлик ҳолати қайд этилган қисмини кесиб олиш бундан мустасно).

■ Видеоёзувларни юборган фуқаролар мобил телефон рақамини ёки банк-пластик картаси рақамини, юридик шахслар эса банк ҳисоб-рақамини кўрсатиш орқали рағбатлантириш пули қандай усулда қабул қилиб олиншини кўрсатиб ўтади.

Ҳуқуқбузарлик видеоёзувларини тақдим этган шахслар ҳақидаги маълумотлар ошкор этилмайди.

ЭШИТДИНГИЗМИ?

1 июндан... нарх ошмайди

Бунда «Оила даврасида» газетасининг ҳам таъсири бўлди

2019 йилнинг 1 июндан бошлаб Ўзбекистонда электр энергияси ва табиий газнинг нархи ошмайди-ган бўлди.

Вазирлар Мақамасининг 2018 йил 1 ноябрдаги «Ёқилғи-энергетика ресурсларининг нарх ва тарифларини босқичма-босқич ўзгартириш тўғрисида»ги 897-сон қарорига асосан, 2019 йил 1 июндан бошлаб табиий газ учун тарифлар, суюлтирилган газ ҳамда электр энергияси учун нархлар оширилиши белгилаб қўйилган эди.

«Оила даврасида» газетасининг 2019 йил 2 май 18-сонидa «Ўзи бир танга, тўни қирк танга. Коммунал хизматлар нархи даромадимизга мутаносибми?» сарлавхали мақола чоп этилди. Унда коммунал тўловлар борасидаги қатор муаммолар кўтарилган эди. Жумладан, унда: «Коммунал хизматлар нархи йилга камидa икки марта ошяпти. Баъзан иссиқ сув ва иссиқлик таъминоти тарифи уч марта ҳам ошган пайтлар бўлди. Мисол учун, электр нархи ўтган йилиёқ 16 ноябрдан 250 сўм, жорий йил 1 июндан 280 сўм қилиб олдиндан белгиланган. Бу киймат қасрдан келиб чиққан, қандай омил эътиборга олинган? Ёки июнга келиб қўмир нархи ошадими?» каби коммунал хизматлар учун нарх қандай асосда белгиланиши ва ошиши борасида мутасаддилар эътиборига қатор саволлар қўйилган эди.

Қарангки, 2019 йил 31 майда ёқилғи-энергетика ресурсларини сотиш ва улардан оқилона фойдаланиш бўйича бозор механизмларига ўтишнинг истеъмолчиларга таъсирини енгилаштириш борасида Вазирлар Мақамасининг янги қарори имзоланди. Жорий йил 1 июндан нархлар ошмайди-ган бўлди.

«Ёқилғи-энергетика ресурсларининг айрим турлари учун тариф сиёсатини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги мазкур қарор билан 2019 йил 1 июндан бошлаб табиий газ учун тарифлар, суюлтирилган газ ҳамда электр энергияси учун нархларнинг оширилиши бекор қилинди.

Молия вазирлигининг ОАВларига берган маълумотига кўра, табиий газ ва электр энергиясига белгиланган нархлар оширилиши вақтинча тўхтатиб қўйилган.

БИР САВОЛ

Хорижга чиқиш паспорти қандай олинади?

— Ўзбекистон Республикаси фуқаросига, шу жумладан вояга етмаган фарзандига хорижга чиқиш биометрик паспортини олиш учун қандай ҳужжатлар тақдим этилади?

Санжар АЛИЕВ,
Миробод тумани

Хорижга чиқиш биометрик паспортини расмийлаштириш учун маълумотларни йиғиш пунктига (паспорт столи) қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилади:

- ариза-анкета;
- биометрик паспорт ёки ID-карта ёхуд 16 ёшга тўлмаган фуқаролар учун тузилганлик ҳақида гувоҳнома;
- илгари берилган хорижга чиқиш биометрик паспорти (мавжуд бўлган тақдирда);
- ваколатли органнинг қарори (хорижга чиқиш биометрик паспорти ашёвий далил сифатида олиб қўйилганида);
- ҳарбий гувоҳнома ёки бошқа ҳужжат (ҳарбий хизматга мажбурлар учун);
- давлат божи тўланганлиги тўғрисидаги қвтанция (243 миң 276 сўм, 16 ёшга етмаганлар учун 162 миң 184 сўм);
- ота-оналар, васийлар (ҳомийлар)нинг фуқаронинг хорижга чиқишига нотариал тасдиқланган розилиги (вояга етмаганлар учун);
- фуқарога ҳамроҳлик қилувчи шахснинг нотариал тасдиқланган мажбурияти (вояга етмаганлар учун).

